

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI

**ENGELLİLERİN KAMUSAL ALANLARA VE PLAJLARA ERİŞİMİ KONUSUNDA
BELEDİYELERİN YASAL YÜKÜMLÜLÜKLERİ ***

*Yazıdan yapılacak her türlü alıntıda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Engellilik, kişinin toplumsal rollerini yerine getirmesinin kısıtlanması, yani engellenmesi durumu olarak tanımlanabilir. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun engelliye “Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duygusal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey” olarak tanımlamıştır. Bu tanıma göre fonksiyon kaybı nedeniyle tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey, sosyal yaşamı sınırlandırıldığında, "engelli" olmaktadır.

Engellilerin toplumsal yaşama katılabilmelerinin sağlanmasında mekânsal düzenlemeler büyük önem arz etmektedir. Engelli vatandaşlarımız güvenli ve yardıma ihtiyaç duymadan kullanabilecekleri binalar, kaldırımlar, yaya geçitleri, otoparklar, toplu taşıma araçları oluşturulmadığında; sağlık, eğitim, rehabilitasyon hizmetlerine erişememekte, istihdam edilse de çalışmamakta, sportif ve kültürel faaliyetlere katılamamaktadır. Sonuçta kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet sunma biçimi nedeniyle engelli vatandaşlarımız diğer bireylerin faydalandığı hizmetlerden aynı şekilde eşit faydalanamayarak toplumsal yaşamdan dışlanmaktadır.

Fiziksel, sosyal ve kültürel çevreye ulaşabilmede, bu çevrelerde sunulan hizmetlerden yararlanabilmede önemli ve vazgeçilmez bir kavram olarak karşımıza çıkan **erişilebilirlik**, aynı zamanda haklardan yararlanmaya ışık tutacak bir kılavuz niteliğindedir. Herkesin istediği her yere ve her hizmete bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi olarak tanımlanan erişilebilirlik belirli bir gruptan ziyade herkes içindir. Erişilebilirlik yaşam çevreleri, her engel grubunun gereksinimini karşılamalı ve bunun yanı sıra yaşlılar, hamileler, bebek arabalıları gibi hareketliliklerinde zorluk yaşayan kişiler tarafından kullanılabilirliklidir.

Vazgeçilmez bir insan hakkı olan erişilebilirlik hakkının engelli bireyler tarafından kullanılabilmesi için yapılı çevrenin yanı sıra ulaşımın, bilgi ve teknolojinin ve hizmetlerin de erişilebilir olması gerekmektedir. Bu bağlamda bakılacak olursa erişilebilirliğin binalar, açık alanlar, toplu taşıma sistemleri, bilgi ve iletişim teknolojileri ve hizmetlere erişim olmak üzere beş temel alanda ele alınması gerekmektedir. Yalnızca engelli bireyler için değil tüm insanlar için gerekli olan erişilebilirlik, yukarıda sayılan tüm alanlarda sağlanmalı ve tüm bireyler konutlarından, kamu kullanımına açık binalardan, kaldırım, park, alt ve üst geçit, plaj alanları gibi açık alan uygulamalarından, bilgi ve iletişim teknolojilerinden ve eğitim, sağlık, istihdam gibi sunulan tüm hizmetlerden eşit ve adaletli şekilde faydalanmalıdır.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ERİŞİLEBİLİRLİK İLE İLGİLİ GÖREVLERİ DÜZENLEYEN ULUSAL MEVZUAT;

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun

7/7/2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Engelliler Hakkında Kanunda (EHK) 19/2/2014 tarihinde yapılan düzenleme ile erişilebilirlik tanımı ilk defa mevzuata girmiştir. Söz konusu Kanunun 3 üncü maddesinde erişilebilirlik; *“Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olması”* olarak tanımlanmıştır. Söz konusu Kanunun 7 nci maddesinde “Erişilebilirlik” başlığı altında yapıları çevrenin, özel ve kamu toplu taşıma araçlarının ve bilgilendirme hizmetlerinin erişilebilirliği ele alınmaktadır. Söz konusu madde ile yapıları çevrede engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanması gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

Kanunun geçici 2 nci maddesi ile kamu kurum ve kuruluşlarına ciddi sorumluluklar yüklenmiştir. Söz konusu maddede *“Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde engellilerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilir”* hükmü yer almaktadır. Kanunun geçici 3 üncü maddesi şehir içi toplu taşıma hizmetlerinin engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirilmesi ile ilgilidir. Söz konusu maddede *“Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan araçlarla sağlanan toplu taşıma hizmetlerinin engellilerin erişilebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde, sürücü koltuğu hariç dokuz ila on altı oturma yeri olan araçlarla verilen toplu taşıma hizmetleri, turizm taşımacılığı yapılan araçlarla sağlanan taşıma hizmetleri ve özel ve kamu şehirler arası toplu taşıma hizmetleri ile yolcu gemileri 7/7/2018 tarihine kadar engelliler için erişilebilir duruma getirilir”* hükmü yer almakta olup geçici 2 nci maddede olduğu gibi söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 8 yıllık süre tanınmıştır.

12 Temmuz 2012 tarihinde 28351 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6353 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 34 üncü maddesi ile Engelliler Hakkında Kanunun geçici 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenerek erişilebilirliğin izlenmesi ve denetlenmesi ile erişilebilir olmayan uygulamalar için idari para cezası uygulaması hususları düzenlenmiştir.

*Yazıdan yapılacak her türlü alıntıda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Geçici 3 üncü maddeye eklenen bu fıkralara göre;

- “Bu kanunun geçici 2 nci maddesi ile bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen erişilebilirlik standartlarının uygulanmasının izlenmesi ve denetimi her ilde Aile ve Sosyal Politikalar, Bilim, Sanayi ve Teknoloji, İçişleri, Çevre ve Şehircilik, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlıkları ile engelliler ile ilgili konfederasyonların temsilcilerinden oluşan komisyon tarafından yapılır. İhtiyaç halinde birden fazla komisyon kurulabilir. Denetim sonucunda ilgili belediye ve kamu kurum ve kuruluşları ile umuma açık hizmet veren her türlü yapıların ve açık alanların malikleri ile toplu taşıma araçlarının sahiplerine eksikleri tamamlaması için birinci fıkrada belirtilen sürenin bitiminden itibaren iki yılı geçmemek üzere ek süre verilebilir”
- “Sürenin bitiminden itibaren öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmediği denetim komisyonlarınca tespit edilen umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının sahibi olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından her bir tesit için bin Türk Lirasından beş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu şekilde bir yıl içerisinde uygulanacak idari para cezasının tutarı elli bin lirayı geçemez. Sürenin bitiminden itibaren öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmediği denetim komisyonlarınca tespit edilen büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından her bir tesit için beşbin Türk Lirasından yirmibeş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının tutarı beşyüz bin lirayı geçemez. Bu maddeye göre verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içerisinde ödenir. Genel bütçeye gelir kaydedilen idari para cezası tutarları dikkate alınarak erişilebilirlik konusundaki projelerde kullanılmak üzere Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesine ödenek öngörülür”
- “Bu maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar; İçişleri, Maliye, Çevre ve Şehircilik, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlıklarının ve engelliler ile ilgili konfederasyonların görüşleri alınmak sureti ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca bir yıl içerisinde çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

Bu ek maddelerle birlikte Kanunun engelli erişebilirliğine uygun olmasını zorunlu tuttuğu binalar, açık alanlar ve toplu taşıma araçlarının fiziki anlamda mevzuata gerçekten uygun olup olmadığını denetleyecek bir mekanizma öngörülmüş ve mevcut bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarının erişilebilirlik dönüşümlerinin hız kazanabilmesi için itici bir kuvvet oluşturulmuştur.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği;

- Erişilebilirlikle ilgili en temel düzenlemelerden biri olan, 20/7/2013 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği; Umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarında erişilebilirliğin izleme ve denetimini yapacak olan komisyonların teşkili, çalışma usul ve esasları, Engelliler Hakkında Kanun ile belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmesi, idari para cezalarının uygulanmasına ve genel bütçeye gelir kaydedilen idari para cezası tutarlarının kullanımına ilişkin hususları belirlemek amacıyla çıkarılmıştır. Bu yönetmelik erişilebilirlik ile ilgili en temel hükümleri içermektedir. Ayrıca **21 Eylül 2016** tarihinde, Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayımlanmıştır.
- 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerinde yer alan umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarını kapsayan bu yönetmelik, illerde valilikler bünyesinde vali veya vali yardımcısı başkanlığında erişilebilirlik izleme ve denetleme komisyonları kurulmasını öngörmektedir. Engelliler Hakkında Kanunda belirtilen bakanlıkların (aile ve sosyal politikalar, bilim sanayi ve teknoloji, çevre ve şehircilik, işçileri ile ulaştırma denizcilik ve haberleşme bakanlıkları) temsilcileri ile engellilerle ilgili konfederasyon temsilcilerinden oluşturularak kurulan bu komisyon üyelerinin meslekleri söz konusu yönetmeliğin 5 inci maddesinde sayılmaktadır.
- Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonları; kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapı, yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları, gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ile büyükşehir belediyeleri ve belediyelerin, şehir içinde sundukları ya da denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerini söz konusu Yönetmelik ekinde yer alan ve Türk Standardları Enstitüsü tarafından yayımlanan erişilebilirlik standartlarına göre hazırlanan binalar, açık alanlar ve toplu taşıma araçları izleme ve denetleme formlarındaki kontrol listesi sorularını yanıtlayarak denetlenmektedir.

İZLEME VE DENETLEME FORMLARI;

- EK1 BİNALAR
- EK 2 AÇIK ALANLAR
  - A. YAYA KALDIRIMLARI
  - B. YAYA GEÇİTLERİ
  - C. DURAKLAR
  - D. OTOPARKLAR

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- E. HALKA AÇIK TELEFON KULÜBELERİ
- F. HALKA AÇIK TUVALETLER
- G. KENT PARKLARI
- EK 3 TOPLU TAŞIMA ARAÇLARI
  - I. SÜRÜCÜ KOLTUĞUNA İLAVE OLARAK SEKİZDEN FAZLA KOLTUĞU BULUNAN VE YOLCU TAŞIMAK AMACIYLA KULLANILAN ARAÇLAR
  - II. RAYLI SİSTEM TAŞITLARI
  - III.GEMİLER

bölümlerinden oluşmaktadır.

- Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği söz konusu komisyonlara denetleme yaptıkları bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarında eksiklik bulunmaması halinde erişilebilirlik belgesi düzenleme veya idari para cezası uygulama yetkisi vermektedir.

Erişilebilirlik Standartları

Ülkemizdeki mevzuatta yapılı çevrenin erişilebilirliğinin sağlanmasına yönelik teknik detaylar için Türk Standartları Enstitüsü tarafından hazırlanmış standartlara atıf yapılmaktadır. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunda “erişilebilirlik standartları” ifadelerinden yine aynı Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlandığı üzere “Türk Standartları Enstitüsünün erişilebilirlik ile ilgili yayımladığı standartlar” anlaşılmaktadır. Yapılı çevre ölçü ve ölçütleri TSE’nin ilgili standartlarında ayrıntılı olarak ele alınmış olup engelli erişilebilirliği ile ilgili olanlar aşağıdaki gibidir;

- TS 9111 Özürlüler ve hareket kısıtlılığı bulunan kişiler için binalarda ulaşılabilirlik gerekleri (Revizyon tarihi 22.11.2011)
- TS 12576 Şehir içi yollar - Kaldırım ve yaya geçitlerinde ulaşılabilirlik için yapısal önlemler ve işaretlemelerin tasarım kuralları (Revizyon tarihi 14.06.2012)
- TS ISO 23599 Görme özürlü veya az görenler için yardımcı mamuller - Hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri (14.06.2012)
- TS 13536 TS ISO 23599’un uygulamasına yönelik tamamlayıcı standard (27.12.2012)
- TS EN 81-70/A1 Asansörler- Yapım ve montaj için güvenlik kuralları- Yolcu ve yük asansörleri için özel uygulamalar - Bölüm 70: Engelliler dâhil yolcu asansörleri için erişilebilirlik (21.06.2007)

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- TS EN 81-41 Asansörler - Yapım ve montaj için güvenlik kuralları - İnsan ve yük taşınması için özel asansörler - Bölüm 41: Hareket engelli insanların kullanımı için dikey kaldırma platformları (21.02.2013)
- TS EN 81-82 Asansör-Yapım ve montaj için güvenlik kuralları - Mevcut asansörler - Bölüm 82 - Engelliler dahil mevcut asansörlere erişebilirliğin geliştirilmesi (13.02.2014)
- TS EN 81-70/A1 Asansörler- Yapım ve montaj için güvenlik kuralları- Yolcu ve yük asansörleri için özel uygulamalar bölüm 70: Engelliler dâhil insanların asansörlere erişebilirliği (27.09.2005)
- TS EN 81-70 Asansörler - Yapım ve montaj için güvenlik kuralları - Yolcu ve yük asansörleri için özel uygulamalar - bölüm 70: Engelliler dâhil yolcu asansörleri için erişilebilirlik (21.06.2007)
- TSE CEN/TS 81-76 Asansörler - Yapım ve montaj için güvenlik kuralları- Yolcu ve yük asansörleri için özel uygulamalar - Bölüm 76: Asansör kullanan engelli yolcuların tahliyesi (31.01.2012)
- TS EN 81-40 Asansörler - Yapım ve montaj için güvenlik kuralları - Yolcu ve yük asansörleri için özel uygulamalar - Bölüm 40:Hareket engelli yolcular için yürüyen merdivenler ve eğimli kaldırma platformları (19.01.2010)
- TS EN 81-41 Asansörler-Yapım ve montaj için güvenlik kuralları-İnsan ve yük taşınması için özel asansörler-Bölüm 41:Hareket engelli insanların kullanımı için dikey kaldırma platformları (12.04.2011)
- TS ISO 9386-2 Hareket engelliler için güç tahrikli kaldırma platformları - Emniyet, boyutlar ve işlevsel çalışma ile ilgili kurallar - Bölüm 2: Oturan kullanıcılar, ayakta duran kullanıcılar ve tekerlekli sandalye kullanıcıları için eğik bir düzlemde hareket eden güç tahrikli merdiven tipi asansörler (13.01.2011)
- TS ISO 9386-1 Hareket engelliler için güç tahrikli kaldırma platformları - Emniyet, boyutlar ve işlevsel çalışma ile ilgili kurallar - Bölüm 1: Düşey kaldırma platformları (13.01.2011)

Türk Standardları Enstitüsü tarafından ulaştırma hizmetlerinin hareket kısıtlılığı olan kişiler tarafından da kullanılabilmesine yönelik aşağıdaki standartlar geliştirilmiş olup, bu standartlar halen yürürlüktedir.

- TS 13622 Engelliler ve hareket kısıtlılığı bulunan kişiler için toplu taşıma sistemlerinde erişilebilirlik gerekleri (25.06.2014)
- TS ISO 23600 Görme engelliler ile görme ve işitme engelliler için yardımcı mamuller - Yaya trafik ışıkları için sesli ve hissedilebilir sinyaller (27.12.2012)

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- TS 12460 Şehir içi yollar-Raylı taşıma sistemleri bölüm 5: Özürlü ve yaşlılar için tesislerde tasarım kuralları (20.04.1998)
- TS 12694 Demiryolu taşıtları - Yolcu vagonları - Özürlü yolcuların tekerlekli sandalyeleri ile seyahatine uygun vagon düzenlemeleri (14.07.2011)
- TS ISO 23600 Görme ve işitme özürllüer için yardımcı mamuller - Yaya trafik ışıkları - Sesli ikazlar ve hissedilebilir yüzeyler (12.04.2012)

Yayınlanan bu standartlar engelli veya hareket kısıtlılığı yaşayan bireylerin yararlanabileceği erişilebilir uygulamaların tasarımına katkıda bulunmaktadır. Tasarım ve uygulamada söz konusu standartların dikkate alınması engelli bireylerin toplumsal yaşama bağımsız ve güvenli bir şekilde katılımına büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

3194 sayılı İmar Kanunu ve İlgili Mevzuat

Erişilebilirlik kavramı Türkiye’de ilk kez 1997 yılında mevzuatta kendine yer bulmuştur. 572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile İmar Kanunu’nda yapılan düzenleme ile Kanuna “*Fiziksel çevrenin özürllüer için ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda Türk Standartları Enstitüsü’nün ilgili standartlarına uyulması zorunludur*” maddesi eklenmiştir. Söz konusu bu düzenleme ile yapılmış ve yapılacak altyapı ve yapılarda erişilebilirlik ilkelerinin yapılı çevreyle ilgili planlama, projelendirme, uygulama, ruhsatlandırma ve denetleme gibi görev ve sorumlulukları olan ilgili kurum ve kuruluşlarca uygulanması hüküm altına alınmıştır.

Erişilebilirlik Düzenlemelerinin Yapılmasını Öngören İmar Yönetmelikleri;

- Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği
- Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği
- Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği (Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik)
- Otopark Yönetmeliği
- Sığınaklarla İlgili Ek Yönetmelik
- Gecekondu Kanunu Uygulama Yönetmeliği

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği

Genel Hükümler Olarak	
3. Maddesinde;	<p><u>İlgili idare</u>, mevzuat ve standartlarda <u>engelliler</u> konusunda getirilen hükümlere uymakla ve bunları uygulamakla yükümlüdür. Ayrıca, <u>ilgili idare</u> yörenin koşullarını göz önünde bulundurarak mevzuat ve standartlarda yer almayan hususlarda da <u>engellilerle</u> ilgili gerekli önlemleri almaya yetkili ve sorumludur.</p>
4. Maddesinde;	<p>Bu Yönetmelik esaslarına göre yapılacak bütün yapılarda, plan, fen, sağlık ve çevre şartları ile ilgili diğer kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine ve Türk Standartları Enstitüsü tarafından belirlenmiş standartlara uyulması zorunludur.</p>
7. Maddesinde;	<p>Ancak, <u>engellilerin</u> yaşamını kolaylaştırmak amacıyla <u>engellilerle</u> ilgili Türk Standartları Enstitüsü standartlarına uyulması zorunludur.</p>
14. Maddesinde;	<p>Kent bölgeleri tanımları ve alan kullanım şartları;</p> <p>Çalışma Alanları (Merkezi iş alanı ve Sanayi Bölgesi) ve Sosyal ve kültürel altyapı alanları (Yeşil alanlar, Spor ve oyun alanları, Sosyal ve kültürel tesis alanı, İbadet yeri, Mezarlık alanı) alanlarında yapılacak <u>tüm yapı, tesis ve açık alan düzenlemelerinin</u>, engellilerin de ulaşmasını ve kullanılmasını sağlayacak şekilde Türk Standartları Enstitüsü standartlarına uygun olarak yapılması zorunludur.</p>

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Yapı ruhsatı işleri 57. Maddesinde;	Yapı sahibi ve vekilince yukarıdaki fıkralarda sayılan belgelere göre ilgili kanun, plân, yönetmelik, <u>Türk standartları, çevre şartları, fen, san'at ve sağlık kurallarına ve ilgili bütün mevzuat hükümlerine uygun olmak üzere aşağıdaki projeler hazırlatılır.</u>
Binalar İle İlgili Hükümler;	
Bina girişleri ve rampaları 26. Maddesinde;	-Döşeme kaplamalarında kaymayı önleyen, tekerlekli sandalye ve koltuk değneği hareketlerini güçleştirmeyen, standardına uygun malzeme kullanılması zorunludur. -Binalarda ve girişlerinde engellilerin erişimine yönelik TS 9111 Standardına uyulması zorunludur. Bina girişlerinde engellilere yönelik ön bahçede parsel sınırına kadar giriş rampası yapılabilir veya merdivene bitişik dar kenarı en az (0,90) m ve alanı en az (1,20) m ² engelli asansörü yeri bırakılır veya mekanik platform yapılır.
Kapılar ve Pencereler 41. Maddesinde;	.....diğer mahallerin kapılarında (0.90) m.den az olamaz. Kapılarda eşik yapılamaz. Eşik yapılması zorunlu hallerde <u>engellilerin</u> hareketini, yangın çıkışlarını ve benzeri eylemleri engellemeyecek önlemler alınır.
Merdivenler 43. Maddesinde;	Merdivenlerin her iki tarafında da <u>engellilerle</u> ilgili Türk Standartları Enstitüsü standartlarına uygun korkuluk ve küpeşte yapılması, ayrıca sahanlık ve merdiven döşemelerinde ve kaplamalarında da standartlara uyulması zorunludur.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

<p>45. Maddesinde;</p>	<p>İmar planına göre kat adedi 3 olan binalarda asansör yeri bırakılmak, 4 ve daha fazla olanlarda ise asansör tesis edilmek zorundadır.</p> <p>Tek asansörlü binalarda; asansör kabini dar kenarı (1,20) m. ve alanı (1,80) m² den, kapı genişliği ise (0,90) m. den az olamaz. Asansör kapısının açıldığı sahanlıkların genişliği, asansör kapısı sürgülü ise en az (1,20) m., asansör kapısı dışa açılan kapı ise en az (1,50) m. olmalıdır. Birden fazla asansör bulunan binalarda, asansör sayısının yarısı kadar asansörün bu fıkrada belirtilen ölçülerde yapılması şarttır.</p> <p>Türk Standartları Enstitüsü standartlarının yukarıdaki ölçü ve miktarlardan küçük olması halinde bu madde hükümleri geçerlidir.</p>
<p>49. Maddesinde;</p> <p>Pasajlar</p>	<p>Her biri (1.50) m.den dar olmayan en az 2 giriş-çıkış kapısı ile yeteri kadar havalandırma bacası veya tertibatı haiz bulunması, pasaj giriş ve çıkışlarının merdivenle sağlanması gerektiği hallerde pasaj giriş-çıkış kapılarından en az birinin <u>engellinin</u> giriş çıkışına ve pasaj içine ulaşımına uygun olması,</p> <p>Birden fazla katlı olmaları halinde her bir kat arasında 43 üncü maddesindeki şartlara uygun merdiven olması ve <u>engellilerin</u> kullanımına uygun düzenlemelerin yapılması,</p>
<p>50. Maddesinde;</p>	<p>Su depoları, sıhhi tesisler ve fosseptikler</p> <p>Yarısı kadınlar, yarısı erkekler için olmak üzere; işhanı, büro, alışveriş merkezi, çarşı,</p>

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

	<p>pasaj ve mağaza gibi binalar ile otel ve benzerleri binalarda her 25 kişi için, en az birer adet, resmî binalar ile sinema, tiyatro gibi umumî binalarda ise her 50 kişi için en az birer adet hela yapılması zorunludur. Bu yapılarda engellilerin erişiminin sağlanmasına yönelik tedbirler alınarak en <u>az 1 kadın, 1 erkek olmak üzere engellilerin kullanımına ve standardına uygun hela ayrılır.</u></p>
Geçici Madde 1 ;	<p>Mevzuat değişikliği veya yapıdaki kat veya alan artışları nedeniyle asansör yapılması zorunlu mevcut yapılara ilişkin ilave veya tadilat ruhsatı taleplerinde bina içinde yapılacak tadilatlarla asansör tesis edilememesi halinde engellilerin de erişiminin sağlanabilmesi için ön, yan ve arka bahçe mesafeleri içinde parsel sınırına en az (1.50) m. mesafe bırakmak kaydıyla asgari ölçülerde panoramik asansör veya ulaşılacak katın yüksekliğinin uygun olması halinde mekanik platform yapılabilir.</p>
Açık Alanlar İle İlgili Hükümler;	
9. Maddesinde;	<p><u>İlgili idareler;</u> tasarrufu altındaki yol, otopark, park, yaya bölgesi, kaldırım gibi yerler ile bunlar üzerindeki kamu hizmetlerinin yürütülebilmesi için gerekli büfe, hela, trafo merkezi gibi tesisleri, ulaşım ve haberleşme noktaları, sinyalizasyon ve aydınlatma elemanları, çöp kutusu, bank, reklam ve bilgilendirme levha ve panoları gibi kent mobilyaları ile peyzaj elemanlarını Türk Standartları Enstitüsü standartlarına da uymak koşuluyla yapar veya yaptırır.</p> <p>Bunların ve her türlü altyapının yapımı ve kullanımı ile bakım ve onarımı sırasında yaya sirkülasyonunun engellenmemesi, <u>engellilerin erişiminin can</u></p>

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

	ve mal güvenliğinin sağlanması zorunludur.
--	--

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği

Uygulama İmar Planı başlıklı 24. Maddesinde;

“Araç trafiğine ayrılmış şerit sayısını azaltmamak ve ilgili TSE standartlarına uymak kaydıyla; taşıt yollarının yaya, engelli ve bisiklet kullanımına ayrılmış kısımlarının genişlikleri, nazım imar planında değişikliğe gerek olmaksızın uygulama imar planında artırılabilir. Uygulama imar planlarında, öncelikle engelliler, çocuklar ve yaşlılar gibi kamu ortak mekânlarını kullanmakta zorluk çeken ve hareket kısıtlılığı bulunan kişilerin kentsel kullanımlara, sosyal altyapı alanlarına erişimini ve kullanımını sağlayıcı ve kolaylaştırıcı tedbirlerin alınması amacıyla tasarım ilkeleri geliştirilmesi esastır.” hükmü yer almaktadır.

Otopark Yönetmeliği

Genel Esaslar 4. Maddesinde;

“Otoparkların giriş ve çıkışlarının yeterli olması, iç ve dış trafiği aksatmayacak şekilde düzenlenmesi mecburidir. Otoparklarda, İmar Yönetmeliğinin ilgili hükümlerine uyularak yangına karşı gereken önlemlerin alınması, engellilerin kullanımına dönük düzenlemelerin yapılması zorunludur. Ayrıca, engellilere ilişkin standartlarda dahil olmak üzere Türk Standartları Enstitüsünce hazırlanan ilgili tüm standartlara uyulur. Standartların bu Yönetmelikte belirlenen ölçü ve miktarlardan daha az olması halinde Yönetmelik hükümleri geçerlidir. Bu düzenin sağlanmasından ve yürütülmesinden belediyeler ve valilikler sorumludur.”

“Umumi bina ve bölge otoparkları ile genel otoparkların giriş-çıkış ve asansörlerine en yakın yerlerinde birden az olmamak şartıyla, her 20 park yerinden birinin engelli işareti konularak engelliler için ayrılması zorunludur.”

Geçici Madde 7;

“Mevcut umumi bina, bölge ve genel otoparklarında bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde engelliler için belirtilen şartlarda otopark yeri ayrılır.” hükümleri yer almaktadır.

Sığınak Yönetmeliği

Serpinti sığınaklarının özellikleri ve yapıları başlıklı 8. Maddesinde;

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

“Serpinti sığınaklarında, bu Yönetmelikte yer alan ölçülerden daha az olmamak koşuluyla engellilere ilişkin standartlar da dâhil olmak üzere Türk Standartları Enstitüsünce hazırlanan tüm standartlara ve diğer mevzuata uyulur.” hükmü yer almaktadır.

Gecekondu Kanunu Uygulama Yönetmeliği

“Engellilerin yaşamını kolaylaştırmak amacıyla engelliler ile ilgili Türk Standartları Enstitüsü Standardına uyulması zorunludur.” hükmü yer almaktadır.

Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik

Engellilere ilgili tedbirler başlıklı 7. Maddesinde;

“İdare, sunduğu kamu hizmetlerinin engelliler tarafından kolayca erişilebilir olması için gerekli tedbirleri alır” hükmü yer almaktadır.

634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu

42. Maddesinde;

“Engellilerin yaşamı için zorunluluk göstermesi hâlinde, proje tadili kat maliklerinin en geç üç ay içerisinde yapacağı toplantıda görüşülerek sayı ve arsa payı çoğunluğu ile karara bağlanır. Toplantının bu süre içerisinde yapılamaması veya tadilat talebinin çoğunlukla kabul edilmemesi durumunda; ilgili kat malikinin talebi üzerine bina güvenliğinin tehlikeye sokulmadığını bildirir komisyon raporuna istinaden ilgili mercilerden alınacak tasdikli proje değişikliği veya krokiye göre inşaat, onarım ve tesis yapılır. İlgili merciler, tasdikli proje değişikliği veya kroki taleplerini en geç altı ay içinde sonuçlandırır.”

Yapılarda Engellilerin Kullanımına Yönelik Proje Tadili Komisyonları Teşkilî, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Bu yönetmelik ile tadilat talebinde bulunan kat malikinin diğer kat malikleriyle yapacağı toplantıda **talebinin reddedilmesi durumunda kurulacak olan komisyonla** ilgilidir.

Kat maliki, tadilat yapılacak **olan binanın ruhsat işlemlerinin yapıldığı kuruluşa** başvuru yaparak bir komisyon oluşturulmasını talep edebilir.

Bu komisyonun söz konusu talebin gerekliliği ve bina güvenliği açısından bir değerlendirme yapmasının koşulları Yönetmelik kapsamında ele alınmaktadır.

YAPILMASI GEREKENLER

*Yazıdan yapılacak her türlü alıntıda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

MEVCUT YAPILI ÇEVREDE YAPILMASI GEREKENLER	YENİ İNŞAAT VE İMALATLARDA YAPILMASI GEREKENLER
İzleme ve Denetleme Yönetmeliği Formları kullanılarak mevcut durum tespiti ile engeller belirlenmeli	Yeni tasarımlar erişilebilirlik <u>standartlarına</u> uygun yapılmalı
Uygulama projeleri hazırlanmalı	
Keşif çıkarılarak maliyet belirlenmeli	Tüm onay aşamalarında <u>standartlara</u> uygunluk kontrol edilmeli
Ödenek sağlanmalı	
Erişilebilirlik tadilatı yapılmalı	

Açık Alanlar Planlanırken;

1. Herkesin birlikte kullanabileceği güzergah, kaldırım, park vb. düzenlenmeli,
2. Kaldırımların en az net geçiş genişliği 150 cm olmalı,
3. Kaldırım yüksekliği en fazla 15 cm olmalı,
4. Yaya öncelikli trafik düzenlemeleri yapılmalıdır.

Erişilebilirlik tasarım kriterlerinin planlama ve uygulama aşamalarında göz önünde tutulması gerekmektedir.

Binalar Planlanırken;

1. Vaziyet Planında; bahçe girişi, bahçe yolu, otoparklar, bina girişi...
2. Mimari Projede; yatay-dikey dolaşım, tuvaletler...
3. Proje/Plan notlarında; projede çizim ile anlatılamayan işaretlemeler, malzeme seçimi...

gibi tasarım kriterlerinin planlama ve uygulama aşamalarında göz önünde tutulması gerekmektedir.

Tüm binalar için ruhsat aşamalarında, projelerin ve inşaatın erişilebilirlik kontrolü yapılmalıdır.

Toplu Taşıma Planlanırken;

1. Yolculuk planlaması
2. Bilgilendirmeler (araçlar, güzergahlar vb.) yapılması

*Yazıdan yapılacak her türlü alıntıda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

gibi tasarım kriterlerinin planlama ve uygulama aşamalarında göz önünde tutulması gerekmektedir.